

EEN BIOLOOG BIJ DE LETTEREN

EEN INTERVIEW MET WIETSKA PRUMMEL

Marijke Drees

Op zoek naar gegevens over de vroegere verspreiding van de noordse woelmuis trof ik Wietske Prummel. Ik wist dat ze bij archeologie werkte en had dat altijd vooral geassocieerd met het determineren van botten van huisdieren. Tot mijn verbazing vertelde ze me over een opgraving in Friesland, de terp van Oosterbeintum, waar ook noordse woelmuizen waren gevonden. Aanleiding om haar eens te interviewen over haar werk en vooral over de vondsten van wilde dieren.

Wietske werkt op het BAI, het Biologisch Archeologisch Instituut van de Universiteit van Groningen. Archeologie valt onder 'Letteren' en heeft natuurlijk vooral met cultuur te maken. Archeologie begint op het moment dat de mens sporen achterliet. De mens heeft lang met dieren samengewoond, de langste tijd als jager en verzamelaar. De meeste sporen stammen echter uit de tijd van de landbouw, toen er nederzettingen ontstonden en huisdieren werden gedomesticeerd en gehouden. Bij opgravingen vind je vooral de botten van deze gedomesticeerde dieren.

Waarom ben je archeozoologie gaan doen?
Mijn interesse in dit soort onderzoek komt voort uit de combinatie van een interesse in biologie en in cultuurhistorie. Mijn belangstelling ligt op het hele scala van relaties tussen mens en dier, zowel de gejaagde dieren, als de gedomesticeerde dieren. Ik vind het interessant te ontrafelen hoe men vroeger met dieren omging. Een bijzondere passie van mij is het onderzoek naar de rol van dieren bij de rituelen en de godsdiensten van de mens. Welke dieren werden geofferd, at de mens er dan zelf ook nog

"Ik vind het interessant te ontrafelen hoe men vroeger met dieren omging."
Foto Rob Koelman

Bestudering van de dierresten uit vroege nederzettingen geeft inzicht in wat voor dieren de mens vroeger at en bezat. Foto Rob Koelman

wat van, welke dieren gingen met de mens mee in het graf en waarom doken die gebruiken soms op en verdwenen ze later weer even snel. Het symbolisch of ritueel gebruik van dieren zegt iets over de denkwijze van de vroegere mens. Dát interesseert me, maar daarnaast ook de veranderingen in het landschap en de wilde fauna door toedoen van de mens. Als kind keek ik naar planten en was lid van de NJN. Maar ik was ook een alfa en ik heb er nog over gedacht om Nederlands te gaan studeren. Het werd toch biologie. Verder is het een kwestie van toeval. Toen ik las dat Anneke Clason studenten zocht om mee te werken aan een opgraving bij Valkenburg heb ik me daarvoor opgegeven.

In het huidige onderzoek vormen de wilde dieren 'de krenten in de pap'. Zowel uit de tijd van de jagers en verzamelaars als bij de landbouwnederzettingen zijn verrassende vondsten gedaan. Misschien kunnen niet alle lezers van Zoogdier dat waarderen, maar in dit vak ben je dankbaar dat de mens jacht maakte op dieren, want zo zijn de mees-

te botten bij de nederzettingen terechtgekomen.

Waar werk je op dit moment aan?

Nu ik een vaste aanstelling heb en niet meer van het ene project in het andere rol, zoek ik het materiaal uit dat al in de jaren dertig is verzameld bij de Tjonger in Zuidoost Friesland en dat nog op de zolder van het BAI lag. Letterlijk lijken uit de kast halen dus. Het zijn vondsten uit de Middensteentijd, van jagers en verzamelaars. Op de jachtplaats zijn resten van oerosen gevonden met snijsporen van het slachten. Ook zijn er resten van eland, otter, bever en (wild) paard. De exacte datering van deze vondsten is lastig. De meeste dateringen worden gedaan aan de hand van door mensen gemaakte voorwerpen op de vindplaats, maar dat leidt in dit geval alleen tot globale bepalingen. Ik hoop geld te krijgen om er een C14-datering op los te laten. Tot

"Tot mijn verrassing zat er een schedel van een jonge beer bij het oude materiaal van de Tjonger". Foto Rob Koelman

mijn verrassing zat er een schedel tussen van een jonge beer. Naast het werk aan dit project ben ik voor alle projecten van het instituut de specialist voor huisdieren en vogels.

Wat vind je ervan dat in Nederland nu zoveel noodopgravingen gedaan moeten worden, bijvoorbeeld bij de Betuwelijn?

Ik vind het van belang dat daarbij ook tijd en geld wordt vrijgemaakt voor de interpretatie van de vondsten. Dat is het eigenlijke fundamentele onderzoek. Vergelijking met buitenlands onderzoek, bijhouden van literatuur. Een voorbeeld: indertijd vond Anneke Clason bij diezelfde opgraving in Valkenburg (Zuid-Holland) de schedel van een lynx. Hoewel ze bij de publicatie direct wees op de handel die er ook in die tijd al was, en op de mogelijkheid dat een Romeins soldaat bijvoorbeeld de schedel en huid had meegenomen met zijn persoonlijke bezittingen, is dit verhaal een eigen leven gaan leiden: "Ook vroeger kwamen er al lynxen voor in Nederland."

Aandacht voor de ecologie, de omgeving waarin de mensen leefden, is er bij het BAI altijd geweest. Ook de oprichter, van Giffen, was bioloog. En dan gaat het niet alleen om het achterhalen van de vegetatie, door pollenanalyses, maar ook om de dieren die er leefden. Kleine zoogdieren als de noordse woelmuis komt men alleen tegen bij detailwerk, als de aarde werkelijk gezeefd wordt. Het moet wel altijd nat zijn geweest, want in zand vergaat dit soort resten snel.

Zit je nu niet erg veel binnen, terwijl je begonnen bent met de NJN?

Naast het onderzoek van 'oude lijken op zolder' en het onderwijs aan studenten biologie en letteren, blijven er maar een paar dagen over voor veldwerk. Onderwijs is ook leuk. Interessant zijn de verschillende culturen van de studenten: biologen hebben altijd een lineaal, en meestal een rekenmachine bij zich. De anderen denken daar niet zo gauw aan.

Marijke Drees,
Brinklaan 9, 9722 BA Groningen